۳٦نچی. — № 36 — ۱۳۲٤ سنه. ۲ شعبان. جمعه. ۱۹۰٦ سنه. ۸ سینته‌بر. ۱ نچی بیت

„Юлдузъ“
ЕЖЕ НЕДѢЛЬНОЕ ИЗДАНIЕ
Цѣна 3 руб. на годъ.
Редакція и Контора:
Казань, Екатерининская улица № 14.
АДРЕСЪ:
Казань, редакція „ЮЛДУЗЪ“
Russie, Kazan, redaction „Julduz“,
Плата за объявленія:
(30) и (20) коп.

یۇلدز

« یۇلدز »
جریده‌سینڭ بهاسی برسنه‌اۇچۇن (۳) صوم، آلتی آی اۇچۇن (۱) صوم (۵۰) تیین، دورت ای اۇچۇن (۱) صومدر.
شاگردلر اۇچۇن برسنه‌لگی (۲) صوم وهر آیی (۲۱) تییندر.
یۇلدزنڭ اداره وکتبخانه‌سی شهر قزانده بۇرنایف مسجدی قارشنده (۱٤) نومرلی خانه‌ده، هر کۇن ایرته ساعت (۸) دن کۇندز ساعت (۲) یه قدر آچقدر. باشقه وقت زائر ومشتریلر قبول ایدلمزلر.
محرر وناشری:
احمد هادی مقصودی.

تکراری موجب اولمایان فکری وفنی مقاله‌لر ممنونیت ایله قبول ایدلۇرلر. درج ایدلمه‌ین مقاله‌لر حقنده جواب ویرلمز واشتکا قبول ایدلمز.

بر نسخه‌سی (۵) تییندر. ادبی، فنی، معاشی وسیاسی هفته‌لك جریدهٔ ترکیه‌در. اون نسخه‌سی (۳۵) تییندر.

شهر قزان، ۸ سینته‌بر.

آنارخیزم دیمك ـ نظام وقاعده‌گه اعتبار قیلماو وآنڭ بوینچه عمل قیلماو دیمکدر. بوحالده اولان کشیگه آنارخیست دییلۇر.

ایکی یل بولا طورغاندر. روسیه بیوروکراتیه‌سی هیچ بر نظامنی رعایه واعتبار قیلمیدر. ایسکی نظاملرنی تله‌گانچه بۇزادر. بۇزغانلرنی یا کۇغادن تۇزه‌ته‌در. تۇزه‌تکانلرینی ینه بۇزادر. چغارغان نظاملری ایله اوزی‌ده عمل قیلمیدر. عمل قیلوچیلر بولسه، آنلرنی جزاقیلادر. حاضرده روسیه اهالیسی قارشنده نظام وقانون گویا بر اوینچق بولوب قالدی. نظاملرغه حکومت اوزی اعتبار قیلماو سببلی اهالیده اعتبار قیلماسقه اۇیره‌نوب کیتدی. هر بر ییرده حکم ومحکمه‌دن قورقمیچی اولترش وطالاشلر واقع بولووی اوشبو اعتبارسزلقنڭ علامتلریدر.)

بو حاللرگه کم سبب اولدی؟ خلقمی؟ — خیر! خلق اوّلده بیك انصاف دائره‌سنده‌گنه ایتوب حکومتدن حقیقی حریتلر ایله کامل کانستیتوتسیه‌نی صۇرادی. حکومت بیرمه‌دی. صوڭره خلق دعوا قیلدی. همان جواب یوق. خلق قچقردی کیزه‌ندی. همان سکوت. خلق صوغشا باشلادی.

شوندن صوڭغنه حکومت بر آز یومۇشادی: دوما وعده قیلندی. حریتلرنڭ اسملری صانالدی. لکن هیچ برسی میدانغه چقمادی. مڭ بلا ایله جییلغان دوماغه نظام یاصارغه ایرك بیرلمه‌دی، آخرده قوولدی.

ایمدی اسطالیپین: (نظاملرنی اوزمز یاصیمز) دی. (ییرلرده بیرله‌چك حریتلرده بوله‌چق) دی. هر آیده بر نیچه‌تۇرلی نظاملر اوزگاروب ویا کۇغاروب طۇرادر. حکومت اوزینڭ پروگرامینی‌ده اعلان قیلدی.

وصوڭغی تدبیرلر ایله حکومت نی‌قدر ریالانسه‌ده، خلقنی اوزینه مسلم ایتو احتمالی یوقدر. بو حاللر فقط حکومت قولندن چققان نظاملرنڭ اعتبارسز ماده‌لردن عبارت ایکانینی خلقغه بیك آچق آڭلاتادر.

بناءً علیه خلق آراسنده آنارخیه اعتقادی انتشارینه حکومتنڭ تدبیرسزلگی سبب بولادر. سوسیالیزمدن قورقغان حکومت بو حالی ایله خلق آراسنده اوزی اۇچۇن بیگره‌ك ده خوفلی بولغان آنارخیزمنی طاراتادر.

حقیقةً گوزل نظاملرنی ترتیب قیلا باشلاغان دومانی قودرغاندن صوڭ نیندی ماتور نظاملر ایله ریالانسه‌ده، خلقنڭ حکومت نظامی ایله‌گنه قناعتله‌نو احتمالی یوقدر. ایمدی خلق نظاملرنی اوزی یاصامقچی بولادر. حکومتکه شول نظاملرنی اجرا قیلورغه بۇیۇرونی تلیدر. اهالی حکومت تۇره‌لرینڭ خلقنڭ کوبره‌گینڭ فکری طرفنده بولغان کشیلردن تعیین قیلنووینی آرزو قیلادر.

بو مقصودلرغه ایرشمه‌گانده خلق عموما طنچ بولا آلماس. بو حالنی آڭلامیلرمی؟ عجبا؟ یاکه آڭلاسه‌لرده قبول وتسلیمینه تعصب ومنافع شخصیه یول ویرمیمی؟.

اتفاقیون مجلسی.

اتفاق مسلمیننڭ نیژنیده بو سنه واقع بولغان ۳ نچی مجلسنده معلوم اولدیغی اوزره اۇچ تۇرلی مهم اشلر حقنده اجمالی نظامنامه وپروگراملر تۇزلوب مذاکره‌گه قویلمش ایدی.

برنچیسی: مسلمانلرنڭ مکتب ومدرسه تعلیم وتعلم اشلرینی اصلاح خصوصنده.

ایکنچیسی: دین علماسینی، شریعت محکمه‌لرینی وعموما دینی اشلرنی اصلاح خصوصنده.

اۇچنچیسی: نظام اشلرنده اوزلرینڭ دینی، ملی ودنیاوی مقصودلرینه مخالف بولماسداى روشده سیاسی بر پروگرام حاضرله‌ب دوماده مسلمان چلینلر آرقلی روسیه نظاملرینڭ ممکن اولدیغی قدر شول پروگرامغه موافق بولووینه اجتهاد قیلو خصوصنده.

برنچی بابده (۳۲) ماده‌دن عبارت بر نظامنامه تقریبا مجلسنڭ عمومی اتفاقی ایله قبول ایتلدی.

بو ماده‌لر عین عباره‌لری ایله (۳٤) نچی یۇلدزغه درج قیلنمش ایدیلر.

مکتبلر کامیسیه‌سی روسیه مسلمانلرندن ترکی اقوامدن اولانلرینڭ ادبی تللرینی برله‌شدرمك مقصودی ایله مکتبلرده خصوصا رشدیلرنده ترکی لسانینڭ عمومیتله قبول ایدله‌چك ادبی بر شیوه‌سی تدریس ایدلمه‌سینی مناسب کوروب مجلسکه عرض قیلدی.

مجلس بو فکرنی‌ده قبول ایتدی.

ودخی مکتب کامیسیه‌سی بو سنه‌ده اوك مسلمان باللرینی عموما اوقۇرغه ویا یازارغه اۇیره‌ته باشلاو خصوصنده دوخاونی اداره‌لرنڭ محله اماملرینه عمومی امنامه‌لر یوللامقلرینی مناسب کوروب، مجلس اسمندن مفتی وشیخ الاسلاملرغه تنبیه قیلونی معقول

کورمش ایدی. مجلس بونی‌ده قبول ایدوب لزومنچه مفتیلرگه مراجعت قیلونی پریزیدییومگه طابشردی.

اوشبو قرارغه بناء مجلسنڭ پریزیدییو-می اسمندن اوفاداغی اورینبورغ دوخوڤنوی صوبرانیه‌سینه، قریمده‌غی اهل اسلام دوخوڤنوی پراڤلینیه‌سینه هم کافکازده‌غی سنی وشیعی مذهبلرینڭ ادارهٔ روحانیه‌لرینه اوشبو مضمونده مراجعت قیلندی:

«بوتون روسیه مسلمانلرینڭ نیژنی مجلسنده حاضر بولغان وکیل وپریدستاڤیتل-لری مکتب ومدرسه اشلرینی هم امور دینیه نظاملرینی اصلاح قیلو کیره‌کلگینه ۱۸-۱۹ نچی آڤگوستلرده بولغان مجلسلرده اتفاق ایله قرار ویردیلر. بوجیین مجلسلرینڭ قرارنامه‌سی طبع قیلندقدن صوڭره ادارهٔ روحانیه‌لرنڭ هربرینه یوللاناچقدر.

اهل مجلس روسیه‌ده بولغان اسلام بالالرینڭ بارچه‌سی مجبوری صورتده اوقولرینی لازم کوردکندن بوخصوصده دوخوڤنی اداره‌لرنڭ هربری اوز اداره‌لرنده بولغان محله امامرلرینه اوشبو قش باشنده اوق سیرکوله‌رلر ایله امرنامه‌لر یوللامقلرینی مناسب کوردی. هم اوشبو خصوصده ادارهٔ روحانیه‌لرگه مراجعت قیلورغه مجلسنڭ رئیسلرینی توکیل قیلدی.

بناء علیه بز مجلس رئیسلری سزدن اوزگزنڭ اداره‌گزده بولغان محله امامرلرینڭ هربرینه عمومی تعلیم خصوصنده امرنامه‌لر یوللامقگزنی اوتنه‌مز. تاکه اوشبو قشدن اوق ۸نچی یاشدن باشلاب (۱۵)نچی یاشلرینه قدر مسلمان بالالرینڭ بارچه‌سی کیله‌چك جایگه قدر مکتبلرده اوقوب اوقورغه هم یازارغه اویره‌نسونلر. وقتی صیدرغان ملالر اوزلری تعلیم قیلسونلر. وقتی بولماغان امامرلر مکتبلرینه معلملر کیترسونلر. مکتبلری بولماغان محله‌لرگه مکتبلر تأسیس قیلوغه‌ده هرتورلی تدبیرلر ایله ادارهٔ روحانیه‌لر طرفندن همت وغیرت قیلنسه ایدی.

ودخی محله‌لرنڭ کوبسنده امام، خطیب ومؤذن کبی روحانی منصب اهللرینڭ معلومات واخلاقی درجه‌لرینه موافق مقدارده بولماوی خصوصنده‌ده مجلسده مذاکره‌لر اولندی. بوخصوصده‌ده مجلس، ادارهٔ روحانیه‌لر طرفندن دین علماسینی امتحان قیلو خصوصنده نظام وپروگرام ترتیب قیلونی مناسب کوردی.

بوخصوصده‌ده عمومی بر امتحان پروگرامی ترتیب ونشر قیلمقگزنی وبوندن صوڭره امتحان قیلناچق کشیلرنڭ هربرسینی شول پروگرام بوینچه امتحان قیلمقگزنی مجلسنڭ توکیلی بوینچه مجلس اسمندن التماس قیلامز.

اهل مجلس شاید ادارهٔ روحانیه‌لر طرفندن بو خصوصلرده تدبیرده قصور قیلنماس دییوب امید ایتدی. بزده بونی تأکید ایده‌مز»

مکتب کامیسیه‌سی روسیه‌نڭ مشرق طرفلرنده‌غی اینارودیستلرنڭ ابتدائی مکتبلری اوچون اوشبو سنه ۳۱نچی مارتده معارف وزیری طرفندن تصدیق قیلنغان نظامنامه خصوصنده‌ده فکرینی مجلسکه تقدیم قیلدی.

بو نظامنامه‌ده اینارودیست بالالرینه ابتدائی مکتبلرده اوز تللرنده اوقوتونی معقول کورلسه‌ده، روس حرفی ایله یازلغان کتابلردن اوقوتونی لازم قیلنمشدر. روسیه‌نڭ مشرق طرفنده‌غی قرغز، ترکمن وباشقرد مسلمانلری‌ده اینارودیستلردن حساب قیلنادر.

بویله اولدقده مذکور نظام بوینچه مسلمان بالالرینه‌ده ابتدائی معلومات روس حروفاتی ایله یازلغان کتابلردن اوقوتو لازم بولوب چغادر.

البته مسلمانلر اوچون بو حال قبول ایدله‌چك اش توگلدر.

کامیسیه اوشبو نظامنی پروتیست قیلوب مسلمانلر حقنده اجرا قیلنماوینه اجتهاد قیلو لازم اولدیغنی مجلسکه عرض قیلدی.

مجلس‌ده بو فکرنی بالاتفاق قبول ایدوب مناسب روشده تدبیر قیلوغه قرار ویردی.

اتفاق مجلسینه بو نظام خصوصنده ییدی صو ولایتی مسلمانلری طرفندن‌ده بر تیلیگرام کیلمش ایدی.

اورینبورغ شهرنده بر نیچه ملڭ کشیدن مرکب مجلسده‌ده بو نظامغه اعتراض قیلنمش ایکان. اوشبو اورینبورغ مجلسی طرفندن‌ده اتفاق مجلسینه بر لائحه بیرلمش ایدی. ییدی صو ولایتی مسلمانلری‌ده اورینبورغ مسلمانلری‌ده معارف وزارتینڭ مذکور نظامینی پروتیست ایتمش هم اتفاق مجلسندن معارف وزارتینه پروتیست ایدوب تیلیگرام بیرونی رجا قیلنمش ایدی.

اوشبو مسئله‌لر اتفاق مجلسنده مذاکره ایدلدکدن صوڭره مجلس اسمندن معارف وزیرینه اعتراض تیلیگرامی بیروگه قرار بیرلدی. مجلسنڭ توکیلی بوینچه رئیسلر طرفندن مذکور نظام حقنده مسلمانلرنڭ فکری بیان ایدلوب بر تیلیگرام ویرلدی.

اتفاق مجلسینه اموردینیه کامیسه‌سی تقدیم قیلغان لائحه عین عباره‌سی ایله اشبودر:

روسیه مسلمانلرینڭ اشبو ۱۹۰۶ سنه ۱۶نچی آڤغوستده نیژنیده قورولمش اچنچی اجتماعی (یغولشی) پروغراماسینڭ اوچنچی ماده‌سینه بناء روحانیون اصلاحی چاره‌سینی کورمك ایچون انتخاب ایدلمش کامیسیه‌نڭ قراری:

۱) روحانیون اصلاحی مطلقا آنلرنڭ قلبی حکمنده اولغان دوخاونوی صابرانیه‌نی اصلاح ایله باشلانمه‌لی؛ دوخاونوی صابرانیه اصلاحی برله‌گنه روحانیون احوالی ومطلقا مسلمانلرنڭ امور دینیه‌لری اصلاح ایدیله آلور.

۲) دوخاونوی صابرانیه اصلاحی اشبو روشده تیوشلی کورله‌که روسیه‌تابعلگنده اولان بارچه مفتیلر (قریم، قفقاز، اورنبورغ، ترکستان - قرغز مفتیلری) مسلمانلرنڭ اوز اختیارلری برلن صایلانغان علوم دینیه‌ده ماهر ومتدین واحوال زماندین آگاه وبصیرتلی کمسنه بولوب شیخ الاسلام عنوانلی بولسونلار ومحکمه‌لری (دوخاونوی صابرانیه) محکمهٔ اسلامیه اسمنده وشول قوتده بولسون. وهرقایوسی بش یل مدتکه صایلانسونلار،

۳) مسلمانلارنڭ دینی اشلری (حاجت بولغانده مسجد ومدرسه بنالرینه اذن ویرو، وبونلرنڭ بقالری وتوزك بولولاری ایچون کیراگنچه اعانه‌لر ووقفلر تحصیلنه طرشو، واول وقفلرنی صاقلاو وآرتدرو وکیراگنچه امامر ومدرسلر ومعلملر ومؤذنلر نصب قیلو، لیاقتسز بولدقلارنده عزل ایتو، مسجد ومدرسه‌لرنڭ معنوی جهتچه‌ده آباد-نلقلارنده اجتهاد ایتو، نکاح، طلاق، میراث، اثبات نسب وسائر امور دینیه‌ده قطع خصومات قیلو) اشبو محکمهٔ اسلامیه‌ده بولسون، ولایت محکمه‌لرینڭ بو اشلرده مداخله‌سی بولماسون.

۴) هر قایو محکمهٔ اسلامیه‌ده نظام جهتلرینی بقار ایچون بر دانه مسلمان یوریست وحاجتنه کوره اوچدن آلطیغه قدر بصیرتلی علمادن قاضیلار نصب ایدلسون. واوشبو ایکی نوع مأمورلر مسلمانلارنڭ اوز انتخابلری برله بولسون.

۱) قزاقیه‌ده هر آولنایده بر مسجد جامع وبرمکتب بنا ایدلسون. آنلارده وباشقه خلقده اولغان اما ملار محله بالالارینی اوقوتوغه تکلیف ایدلسونلر واقتدارلری بولمادقده معلم وخلفه قویونی لازم کورسونلر.

٥) محکمهٔ اسلامیه مسجد (٢) ومدرسه ایچون خلقنڭ تلاوی وصایلاوی بوینچه کیراك قدرلی خدام (امام، (٣) مؤذن، مدرس، معلم) نصب ایدر. وهر قایوسینڭ علما واخلاقا لیاقتلرینه نظر ایدر وخدمتلرنده قصور ایدرلرسه مساهله ایتمای تیوشنچه تنبیه، تکدیر، موقتا غزل، آخرده بتون خدمتدن چقارو جزالرینی بالاستقلال یوروتور.

٦) مسلمانلارنڭ دینی مکتب ومدرسه لری اوشبو محکمهٔ اسلامیه نظارتنده بولوب آنلارنڭ معنوی صلاح وترتیبلری ایچون دین وفن اقتضاسنه کوره فایدهلی بولغان پروگرامالار تعیین ایدر. وهر سنه آخرنده امتحانلار اجرا قیلدروب بارچه مکتب ومدرسهلرنڭ احوال درسیهلرندن خبردار بولوب تورور.

٧) محکمهٔ اسلامیه اوزینه تیوشلی نظارت خدمتلرینی (امام‌لارنڭ ومدرسلرنڭ حاللرینی وامور درسیهلرنی کوزاتو وخلق آرا بولغان دعوی وسائر حوایجنی تیکشرو وباشقهلر) اجرا قیلوده کیراگنچه اوز تحت نظارتنده ونفوذنده غوبیرنسکی واویازنوی مجلسلر تشکیل ایدر. اول مجلسلر لیاقتلی آخوندلار ومدرسلر واماملاردن مرکب بولور.

٨) هر قایو روحانی (شیخ‌الاسلام، قاضی، نائب، امام، مدرس. معلم، مؤذن) نڭ معیشتلری تأمین ایدلور؛ ومسلمانلرنڭ اوزلری مناسب کورگان روشچه وهمقدارچه حاجات حیویهلری (دنیا کیراکلری) یتوشدرلور. وخرستیان روحانیلارینه وخدام علملرینه دولت طرفندن نیقدر حقوق ویرلسه اهل‌اسلام روحانیلارینه وخدام علملرینهده شول‌قدر حقوق ویرلسون.

٩) هر سنهده برمرتبه شیخ الاسلام حضورینه خلقنڭ کورساتوُوی بوینچه علماوسائر دین فهملی وبصیرتلی کمسنهلردن اون بیشدن ایللیگهقدر ذوات چاغرلوب

٢) کوچك قریه وفابریکا کبیلرده امام ومؤذن یخشی کیچنوردای ومسجد یخشی تربیه قیلونوردای بولغانده عدد نفوسکه باقوب مسجد تورغوز ولسون ولکن یا گی محله آیورولب ایکنچی مسجد تعمیرنده ضرورتی وامام مسجدلرنڭ یخشی تربیه ایدلولرینی اعتبار ایدلسون. بیش وقت نماز ایچون مسجد حاجت بولغانده چن ضرورت بولماغانده جمعه وعیدنی تورلی مسجدده اوتامی فقط بر جامعده اوتارگه اجتهاد ایدلسون.

٣) شرعی یا که نظامی ضرورت بولماغانده برمسجدکه ایکی امام قویولماسون.

بر مجلس (شوری علما تشکیل ایدلسون وملتنڭ حوایجنده مشورتلر ایدلسون.

١٠) یدی صوو ترگستان ولایتلری ایچون مناسب کورلگان شهرده آیرم بر شیخ‌الاسلام نصب ایدلوب محکمهٔ اسلامیه اچلسون، قریم، قافقازدن باشقه روسیه تابعلگنده بولغان بارچه مسلمانلار (تاتار، باشقرد، قزاق، صارت وغیر هم) اوُشبو اورینبورغ وترکستان (ایکی) محکمهٔ اسلامیه نظارتلرینه صیدرلسون.

١١) بارچه شیخ‌الاسلاملرنڭ اوستنده، پادشاه حضرتلرینه، توغری داکلات ویردای عالی درجهلی، مسلمانلارنڭ وشیخ‌الاسلاملرنڭ اشلرینی کوزاتور، دینی وملی بولغان بارچه حقوق اسلامیهنی محافظه قیلور دای بتون روسیه تابعلکنده بولغان مسلمانلارنڭ صایلاوی برله، علوم دینیهدن خبردار ودیندار نظامی اشلردهده آگاه بر کمسنه تعیین ایدلسون. (رئیس العلما یاکه باشقه مناسب عنوانده بولور.)

١٢) اوُشبو بیوك مرتبهده بولغان ذات، سنهده ایکی کیمنده بر مرتبه بارچه شیخ الاسلاملری ییغوب مسلمانلارنڭ مهم اشلری خصوصنده مشورتلر ومشکل مسئلهلرده فتوالار اورناشدروب شونڭ بوینچه مسلمان اشلرینی اداره ایدرگه طرشوُرلار. وهم اوشبو کمسنه ادارهسی محکمهٔ اسلامیهلر ایچوُن مرجع وروسیهنڭ توُرلی اطرافنده اولان اهل اسلامی ایچوُن بر رابطه اولوب، نائب شیخ الاسلام وقاضیلری تصدیق کبی اشلری بقار.

١٣) اوُشبو سنهده هر طرفدن جیولغان امتحان پروغرامالارندن دین وزمانچه ایکی موافق بولغان بر پروغرامی ترتیب ایدوب مذکور محکمهٔ اسلامیه (دوخاونی صوبرانیه) کیچکدرمای بارچه مدرسهلرگه موندن صوکنده صوبرانیه امتحانی اوشبو روشده بولاچق دیو اعلان ایتسون ایدی و "روسیه مسلمانلری اتفاقی» هیئات ادارهسی بو خصوصده کیچکدرمای محکمهٔ مذکورهگه اوُشبو مطلوبی اخبار ایتسه ایدی».

مجلس بو مسئلهلری نقطه بنقطه قرارلشدیردقدن صوکره، رئیسی علی‌مردان افندی طوبچیباشف‌نڭ عمومی اولهرق وضع ایتدیکی:

«مذاهب مختلفه آراسندهغی فرقلر حائز اهیمت دگلدر وبو فرقلر روسیه مسلمانلرینڭ روحانی اشلریچوُن عمومی برمؤسسهنڭ وجودینه، دینی نقطهٔ نظردن، بر مانع تشکیل ایدهمز.»

اتفاق مجلسی اساسی قبول ایله، کامیسیهنڭ معروضاتینی تمام تصدیق ایتدی.

مجلسده سیاسی پروگرام خصوصنده ویرلگان قرار (٣٧) نچی یوُلدزغه درج ایدلسه کیرهك.

طارتو وطارتشو.

بنی آدم ایسکی زمانلردن بیرلی ایکی قسم بولوب کیلمکدهدر: بر قسمی فکر ومعلوماتدن خالی عوامدرکه آنلرنڭ دنیاده اوزلرینڭ راحت وسعادتندن باشقه هیچ بر قایغولری یوقدر. اوزلری مسعود اولسه، باشقهلر عموما بدبختلکده اولسهده آنلر اوُچوُن هیچ بر استحاله یوقدر. بونلر حیوان درجهسندهگی انسانلردر. عوام آراسنده اوز منفعتی اوُچوُنده اجتهاد قیلمی طوُرغانلری واردرکه آنلر حیوانلردن دهتوبهن درجهدهدرلر.

البته بو حالنڭده سببی معلومدرکه بنی آدم آراسنده علوم ومعارفنڭ شائع بولماویدر. علوم ومعارفنڭ شائع بولماوینڭ سببلریده بیك معلومدر: اش باشنده بولغان کشیلرنڭ بو خصوصده اجتهاد ایتمهولری وگاها بوگا ممانعت ایدوب فارشی طوُردقلری بو حالنڭ برنچی سببلرندندر. هر نه قدر بنی آدمنڭ بو حالده اولمقلغی قایغرلاچق بر حال ایسهده، بو حال هنوز واردر بیك تیز بتهچکده توگلدر.

بنی آدمنڭ ایکنچی قسمی احوال دنیادن خبردار معلوماتلی خواصدرکه آنلر اوزلری ایله برابر بنی آدمنڭ عموما راحت ومسعود بولووینی آرزو ایتمکدهدرلر. بونلرنڭ آراسنده بو آرزولرینی میدانغه چغارمق اوُچوُن هیچ خدمت واجتهاد ایتمیچی فقط آرزو ایله قالغانلری کوبرهك ایسهده، ترقی وسعادت عمومیه یولنده فکر، تل، قلم، مال وعمل ایله خدمت واجتهاد ایدوچیلریده یوق توگلدر.

بومقالهمز خواصنڭ اوُشبو داهیلری خصوصندهدر.

بو داهیلرنڭ هر برینڭ مقصد افصالری بردر، که مستقبلده بنی آدمنڭ ممکن اولدیغی مقدارده عمومی بخت وسعادتکه ایرشولریدر. بونلرنڭ اختلافلری فقط اوُشبو مقصدکه

بارو یوللرندەدر. بعضلری بر یول ایلە کیتمك استیدر. ایکنچیلری باشقە بر یوللرنی موافق کورەدر.

بو خصوصدە حاضردە بتمس توکەنمس یوللر میدانغە کیلمشدر.

تورلی پارتیەلر طرفندن عاقلا نە ترتیب وتصور، فرض وخیال ایدلمکدە اولان تورلی مسلك وپروگراملر اوشبو یوللردن عبارتدرلر.

حاضردە روسیەدە سیاسی، معاشی دینی وملی اشلردە نیچە ونیچە تورلی پارتیەلرنك ظهور ایتدیکی تفصیل وبیانغە محتاج توگلدر.

شایان افتخاردرکە بز اهل اسلام آراسندەدە تقلید سببلیمی، اقتضای زمان سببلیمی؟ تورلی پارتیە وتورلی مسلکلر ظهور ایتە باشلادی.

بو پارتیەلر حقندە فکر یورتمك واوزی اوچوندە آرالرندن معقول کورگان بر مسلکنی اختیار ایتمك اهل اسلامنك خواصی اوچون لازم وواجبدر.

بو پارتیەلرنی تورلی وجەلردن تفریق وتقسیم قیلو ممکن ایسەدە، بز بو مقالەدە طارتمق وطارتشمق مصدرلری بوینچە تقسیم قیلونی معقول کورەمز.

روسیەدە وعموما یاورپادە باشقە ملتلر آراسندە اولدیغی کبی بزنك اهل اسلام آراسندەدە فرقەلرنك بر قسمی» اتفاق ایلە بر طرفقەغنە طارتیق» دی، «طارتو ایلە گنە مقصودمزگە ایرشورمز» دی

ایکنچی قسمی: «اتفاق ایلە بر طرفقەغنە طارتمیق، بلکە اختلاف ایلە دنیانی چووالتوب تورلی طرفلرغە طابا طارتشیق» دی. «طارتشودەغنە طابارسك سین اوزکنك حقکنی» دی.

طارتوچیلر اوز آرا ینە ایکی قسمگە بولنەدر: جدیدیلر، قدیمیلر. جدیدیلر: «اتفاق ایلە آلغە طابا ترقی وسعادت یولینە طارتیق» دیلر.

بونلر اتفاق مسلمین حزبی طرافدارلریدرکە اوتوز یلدن بیرلی آرالرندە رسمی اتفاقلری اولمادیغی حالدە بیلە اهل اسلامنی آلغە طابا، ترقی وسعادت طرفینە طارتوب کیلمکدەدرلر. هم ان شاء الله مقصدقەدە ایرشدرولری دەمأمولدر.

قدیمیلر: «اتفاق ایلە آرتقە کیریگە طابا تنزل وانقراض طرفینە طارتیق» دیلر.

بو فرقەنك طرفداری بیك کوبدر. ایسکی مدرسەلردە گنە اوقوب یاکُفا ادبیات ومعلوماتدن خبردار بولماغان علماعموما اوشبو طرفکدەدر.

اون سنە مقدم بو پارتیە بیك قوتلی ایدی. چونکە اول زمان جدیدیلر بیك آز ایدیلر. حاضردە فهملی بایلردە جدیدیلر طرفینە آوشقاندن بیرلی بو طائفە بیك ضعیفلەندی. هم بوندن صوگرەدە کوندن کون ضعیفلەنە باراچقلردر. چونکە آنلرنك معلوماتلری یوقدر. مقرر مسلکلری یوقدر. آرگانیزاتسیە یا اصارغە اقتدارلریدە یوقدر.

طارتشوچیلردە اوز آرالرندە بر نیچە بولککە بولنمشلردر. سوسیال ـ دیموکراتلر، (یعنی اجتماعی عوامیلر) سوسیالیست ریوولوتسیونیرلر، (یعنی اجتماعی انقلابیلر) طارتشوچی طائفەلرنك مشهور بولکلرندندرلر.

بونلرنك اصل مقصدلری سعادت عمومیە بولوونك هیچ شبهەیوقدر. لکن بونلر مقصدنك واسطەسینە بیك اهمیت ویردکلرندن حاضردە بعضلرنك مقصدلری اونوتلغانغە اوخشیدر گویا واسطە ووسیلەلری مقصدقە آوشمشدر. بونلرنك افراطچیلری طارتشونك سعادتکە ایرشو اوچون گنە کیرەکلگینی اونوتمشلر. طارتشو اوزی بر کوکللی وکیرەکلی اش دیوب اعتقاد قیلا باشلاغان کبی اولمشلر.

طارتشمیچی انفاق صاع' وصلاح طریقلری ایلە ایرشلگان سعادتنی بونلر سعادتکە صایمیلر. گویا شونك اوچون بونلر اچلرندن: «طارتشودن غنە عبارت دنیانك راحتی» دیمك استیلر.

حاضردە بونلر بیك طارتشالر. بیوروکراتیە ایلەدە طارتشالر. بوسی عقللی پارتیەلرنك هربرسی طرفندن تحسین ایدلمکدەدر فقط بعضلری گنە: «بیوگراتیە ایلە طارتشماسقە گیرەك، بلکە آنی قریغە طابا اتەرگە کیرەك» دیلر. هرنەایسە طارتشوچیلرنك بیوروگراتیە ایلە طارتشولرینە بزدە اعتراض قیلمیمز.

بایلر وبورژووالر ایلە طارتشولرینەدە سوزیوقدر. چونکە آقچە وکاپتیال طرفندن اشچی فقراغە ظلم ایرشکانی حاضردە هرکمگە معلومدر. طارتشمالی. فقرانی رعایە قیلمالی. شریعت اسلامیەدە فقرانی هر وجهدن حمایە ورعایە قیلو ایلە بویورمشدر.

لکن بو طارتشوچیلر طارتشونی حکومت ایلە بورژوازیەگە گنە حصر قیلمیلر. هر نرسە، وهر مسلك ومذهبلر ایلە طارتشماقچی بولالر وخلقلرنیدە هر طرفدن طارتشدرونی تلیلر.

بو کونلردە اهل اسلامدن طارتشو حزبی طارتشو نیتی ایلە اتفاق مسلمین حزبینە پارا - خودماتر وسلری کبی یبلر آرقانلر ارغتوب باغالر. لکن اتفاق ساحلندن تنزل والتفات قیلوب آرقاننك باشینی قبول ایتکان کشی کورنمی. فقط اورینبورغ طرفندەبر (وقت) آرقانلرینك باشی خطالق ایلە بر قازقغە ئلەککان ایدی. قازقنی چوکچ ایلە صوغوب ییرگە باطرغاچ آرقانلری اچقندی. آخردە اول آرقاننكدە قومدن ایشلگانلگی (چوکچ)دە معلوم اولدی.

بو طارتشوچیلر فقط پارتیە ومسلك ایلە گنە طارتشمیلر. خصوصی آدملر ایلەدە طارتشالر: آچولری کیلکان خاص کشیلرنیدە تورلی روشدە انتقاد وتحقیر قیلالر. گازیتەلرگە یازوب اسملری ایلەدە آتاب ذم وهجو قیلالر. بواشلرنك هربری مقدس طارتشولر جملەسندن صانالادر ایشتە بوندی رتعدیلر طارتشو اربابینك بیك سویوب قیل طورغان اشلریدرلر.

روسلرنك طارتشوچی فرقەلرینك بو کونلردە اوز آرالرندە طارتشا باشلاولری بیك قزقدر.

٦ نچی سنیتەبردە چقفان (ژولژسکی کوریر) گازیتەسندە برسوسیال دیموکرات انقلابیلرنك بیرخصوصندەغی فکرلرینی شول درجەدە رد قیلمشدرکە طارتشورغە مجال قالمیچی یوزتوبەن یغلورلق اولمشدر. انقلابیلر ایسە، دیموکراتلرنی ینە تورلی

خصوصده افحام یاالزام ایتمکده‌درلر.

ایشته‌اوشبوروشن طارتشوچیلرعالمنی طارتشودن عبارت دییوب بلمکن‌درلر. اوز آرالرن‌ده طارتشمقن و باشقه‌لرنی‌ده طارتشورغه دیمل‌مکده‌درلر. حاضرده بونلر بنی‌آدمنك عوامینی تورلیسی تورلی طرفقه طارتـوب طـورالر. کریلوفنك مشهور مثلنن گی یوك کبی بنی آدم هیچ بر طرفقه قوزغالمی طورادر. آنك اوستینه آرتقه طابا طـارتوچیلرنك طـارتشوچیلر ایـله برنـوع مناسبتلری‌ده کورینه‌در.

آلغه‌طارباطاتوچی اتفاق‌حزبنیك وظیفه‌سی بیك آغردر خدااوزی یاردم قیلسون.

ینه بومقسم‌و آقسامدن‌خارج طارتاده‌بلمی، طارتشاده آلمی طورغان باشقه بر تورلی طائفه‌ده‌واردرکه آنلرآرالرنن (الفت) واتفاق حاصل بولغان‌خلقنی چووالتوچیلردر.

چووالچق فکرلی بوطائفه‌نك مسلکی هیچ آچق بلنمس، مرادی تیز آڭلا شلماس.

بونلر اتفاق مجلسینی هرتورلی رذالتلرنی التزام ایله‌یاصارغه طرشورلر. صوڭره جزئی برنرسه‌گه‌کیفلری کیتوایله یاکه برایکی کشیگه خصوصی آچولری ایـله یاصـالغان انفاقنی‌ده چووالتورغه طـرشورلر. بـوخصوصـن اوزلـرینه تـکراررذالت کیلودن ده خوف ایتمسلر.

بوطائفه - اتفاق اربابی توگل، بلکه نفاق وشقاق گروهیدر.

ایشته روسیه اهل اسلامی بوقدر طوائف وفرقه‌لرگه منقسمدر.

بوقدرتشتت وافتراق روسیه مسلمانلرینك ترقیسینه بیك مانعدر. شویله ایسه‌ده، اتفاق حبل متینی‌ایله‌اهل اسلامنی ترقی طرفینه طابا طارتمق‌لازمدر. افتراقنك بودرجه‌ده بولووی اتفاق‌نك لزومینی اوزی‌اثبات قیلادر.

طوغدی اتفاق. یاشاسون اتفاق!

مکتبلر پروگرامی.

نیژنی‌ده‌اتفاق‌مسلمین مجلسنن روسیه‌ده‌اسلام مکتبلرینك هر برنن بردرلوپروگرام ایله تعلیم قیلنورغه و بوعمومی پروگرامنی ترتیب قیلو قزان کبی الوغ‌اسلام شهرلرنن جای باشلرنن اجتماع ایتن‌چك مجلس معلمین گه طابشرلورغه قرار ویرلمش ایدی.

روسیه‌ده تورلی طرفن فهمسز گروه ایله غوغاوجدال ایترك معلمك قیلوچی جدیدی معلملر، گویااتفاق‌مسلمین‌نك ویره‌چك قرارندن خبرداراولان روشن بوسنه آڭوست ابتداسنن قزانن اجتماع ایدوب ابتدائی ورشدی مکتبلرنی اصلاح قیلوخصوصنـن برنیچه کون مـذاکره ومشاوره ایتمش ایدیلر.

۱۱ نچی آڭوستن سرای مسافرخانه سنده گازیته مزنك محری مقصودی‌نك ریاستنده اولان مجلسن ۴ سنه‌لك ابتدائی مکتبلراوچون حاضراولان معلمرنك عموی اتفاقی ایله برپروکرام قبول ایتلدی.

بوپروگرام بوینچه ابتدائی مکتبلرنك برنچی سنه‌سنن بالالرغه اوشبو معلومات ویرله‌چکدر:

الفباوقرائت هرهفته‌ده (٦) ساعت، کوچروب یازو (۵) ساعت، املایعنی کوڭلدن یازو (۵) ساعت، حساب ذهنی (۳) ساعت هندسی شکللر یاصاو (۱) ساعت، دعالرحفظ‌قیلو (۱) ساعت، نظملی‌سوزلرحفظ‌قیلو (۱) ساعت تلدن معلومات‌بیرو (۱) ساعت. جمعی (۲۳) ساعت.

ایکنچی سنه شاگردلرینه اوشبو معلومات ویرله‌چکدر:

قرائت قرآن‌هرهفته‌ده (۵) ساعت، معلومات دینیه (۲) س، قرائت ترکیه (۴) س، حساب (۳) س، یازو (۲) س، امـلا (۳) س، اشکال (۱) س، حفظ ادعیه (۱) س، حفـظ منظومات (۱) س، شفاهی معلومات (۱) س، جمعی (۲۳) ساعت.

اوچنچی سنه شاگردلرینه اوشبو معلومات ویرله‌چکدر:

قرائت قرآن (٤) ساعت، معلومات دینیه (۲) س، احکام تجوید (۱) س، قرائت ترکیه (۲) س، تاریخ (۲) س، جغرافیه (۱) س، حساب (۳) س، یازو (۲) س، املا (۲) س، اشکال (۱) س، حفظ (۱) س، منظومات (۱) س، شفاهی‌معلومات (۱) س، جمعی (۲۳) ساعت.

دورتنچی‌سنه شاگردلرینه‌اوشبومعلومات ویرله‌چکدر:

قرائت قرآن (۳) ساعت، معلومات دینیه (۲) س، قرائت ترکیه (۲) س، قواعد ترکیه (۱) س، تاریخ (۲) س، جغرافیه (۲) س، حساب (۳) س، یازو (۲) س، انشا یعنی اوز کوڭلندن تورلی عباره‌لر ترتیب وتألیف قیلوب یازو (۲) س، اشکال (۱) س، حفظ (۱) س، منظومات (۱) س، شفاهی معلومات (۱) س، جمعی (۳۲) ساعت. کیله‌چك سنه جای کونلرنده اتفاق مسلمین حزبینك مباشرتی ایله اولاچق مجلس معلمین‌ده بو پروگرام‌دخی‌ده اکمال واصلاح ایدلسه کیره‌ك.

مکتب قانونلری

جمعیت معلمین مکتبلر اوچـون اوشبو قانونلرنی مناسب کورمشدر:

۱) سنته‌بر باشندن آپریل آخرینه قدر شاگردلر مکتبکه دوام ایدرلر:

۲) اوکته‌بر باشندن تخلف ایتـکان شاگرد صنفینه قبول ایدلماس. (۱)

۳) بالاغه یدی یاش تولماینچه مکتبکه قبول ایدلماس (۲) یدی یاش تولمـاغان بر بالا مکتبکه‌یورسه، امتحان ویردرمك لازم بولماس اول بالالر بیلمدگی اوچون معلملر مسئول بولماسلر.

۴) چیتدن‌کیلـگان بالانك درس‌شهادتنامه‌سی بولماسه، امتحان‌برله گنه‌صنفقه‌تعیین‌ایدیلور.

۵) مکتب ومدرسه‌نك اداره‌سی ایچون هر بالادن بایلقلرینه نسبة سنوی بر مقدار آقچه آلنور (۳).

٦) سرایت ایته تورغان آورووی بولغان بالا مکتبکه قبول ایدلماس.

۷) مکتبن اوقی تورغان شاکردلر چیتدن کیلـگان بولمـاسه‌لر، آنلرغه مکتبده قونوغه رخصت اینولماس.

---

(۱) بر معلم‌نك شاگردلری ایکی هفته ایچنده جیولوب بتارلك بولسه شول مقدارنی اعلان ایتار.

(۲) یدی یاشنده بولمقی شبهه‌لی بولسه متریکه شهادتنامه‌سی طلب ایدلور.

(۳) بو آقچه مکتب اداره‌سی وخادملری ایچون صرف ایدیلور اگر مکتبننك اداره‌سی تأمین ایدلـگان بولسه معلم افندی مکتب ایچون بر کتبخانه یـاصارغه اجتهاد ایدر

۸) بر معلمنڭ اوقوتا طورغان شاکردلری آلتمشدن آرتسه یاخود مکتب دورت صنف بولسه ، بر معین تعیین ایتمك لازم بولور .

۹) هر کون دورت درس بولوب اویلگه قدر اوچ اویلدن صوڭ بر درس اوقلور .

۱۰) درسلر صباح سیگز یارم ساعتده باشلانوب درس آرالرنده ۱۵ دقیقه تنفس ایتدریلور. فقط اوچونچی درس ایله دورتنچی آراسنده‌بارتی، نهایت بر ساعت تنفس بیریلور.

۱۱) بالالر بر کیلوده دورت درسنی تمام ایدرلر. اویله‌وقتنده اویلرینه قایتارلماسلر (فقط حفظ صحت جهتندن ضرر کیلورلك بولسه یا که باشقه بر سبب بولسه ، مکتبکه یراق بولمغانلارغه قایتوب کیلوگه رخصت ایدیلور)

۱۲) درس وقتنده مکتبده طاوشلانماسلر ومعلمنڭ رخصتندن باشقه صنف بولمه سندن چقماسلر .

۱۳) بالالر هیچ بر وقت درسدن تخلف ایتماسلر . تخلف ایتدکلرنده آناسندن یا که باشقه ولی‌سندن نی ایچون تخلف ایتدکندن یازو صورالور .

۱۴) ایکی عیده بر هفته ، محرم باشنده ، عاشورا ، مولود ، برائت ، رغائب کبی بیراملرده بر کون تعطیل ایتدریلور.

۱۵) بعض پنجشنبه کونلرنده درس بیرمایانچه اوقولغان درسلری استفسار وامتحان ایدیلور . قش اورتاسنده بر دفعه (شول وقتغه قدر اوقولغان درسلردن) خصوصی تجربه امتحانی اجرا ایدیلور .سنه‌ده بردفعه‌عمومی امتحان یاصالور (عمومی امتحان آپریل آخرنده تمام بولور)

۱۶) تنفس وقتلرنده معلم رخصت ایتکان اویونلرنی فقط مدرسه‌نی بورتی ایچنده ادب دائره‌سنده اوینارلر .

۱۷) امتحان عمومیده هر قایوسینڭ استحقاقینه کوره شهادتنامه وممکن بولسه مکافات‌ویریلور . اجتهاد وحسن خلقلی بالالره قش کونلرنده‌ده مخصوص آفرین وتحسین کاغدلری بیریلور .

۱۸) یاز کونی امتحان بیرمایانچه مکتبدن چیققان شاکرد ایکنچی سنه سنده شریکلرینه قوشلماس .

۱۹) مکتبنڭ اداره ونظارتی امام ، معلم ومحله طرفندن صایلانغان معرفتلی وکیللر قولنده بولور .

معلملره تنبیهات .

۱) معلملر ، مکتب اشیاسینڭ، وشاکردلرنڭ نظافتینه ، کتاب ودفترلرینڭ پاکیزه بولوینه ، هواسینڭ صاف بولوب طوروینه ممکن قدر اهمیت بیرورلر .

۲) درس وقتندن لا اقل چارك ساعت مقدم حاضر بولوب بالالرنڭ کیلوب ترتیب برله اولطورولرینه دقت ایدرلر .

۳) قوللرنده بر دفتر توتوب تخلف ایتکانلرنی همده کیلمای قالغانلری وشاکردلرنڭ هر درسده‌گی درجه‌لرینی یازا بارورلر .

۴) هر درسنڭ وقتی کلدکده تخلف ایتمای درسکه کروشورلر .

۵) تعلیم اثناسنده باشقه ایش برله مشغول بولماسلر . و بووقتنده چیتدن کشی قبول ایتماسلر .

۶) بیره‌سی درسلرینی آلدن قاراب کیلوب (قرائت درسی اولمدقده) درسنی اوّلا آچیق عباره ایله آغزدن آڭلاتوب صوڭندن‌غنه کتابدن کورسه‌تورلر .

۷) تنفس وقتلرنده کرگانده چیقغانده بالالرنڭ حاللرینه وادبلرینه دقت ایدرلر . بر برینه بیمانسوز ایتوگه لقب قوشوغه مساعده ایتماسلر .

۸) مکتبنڭ مال جهتی مساعد بولسه، مکتبکه بر کتبخانه یاصارلر (بالالرغه فائده‌لی کتابلرنی آلدیروب یا که آلوب قویارلر)

۹) بالالرنڭ نماز اوقولرینه‌یوروگانده ادب ایله یورولرینه آیروچه دقت ایدرلر .

۱۰) اویلرینه قایتقاچ شغللنور ایچون بالالرغه‌وظیفه ، بر رایش قوشوب بیارورلر. مکتب کتبخانه سندن آنلر اوقورلق‌وفائده‌لانورلق بعض کتابلر بیروب بیارورلر (وشول کتابلرنی اوقورغه تحریض وبعضا استفسار قیلورلر).

۱۱) بالالرغه ممکن‌قدر یومشاقلق برله، وهر قایوسینه برتوسلی قاراو ایله معامله‌ایدوب اوزلرینه ادبکه مغایر بولغان سوزلردن شدتلی معامله‌لردن احتراز ایدرلر . بالالر قورقب دگل بلکه رغبت برله درس اوقولرینه اهمیت بیرورلر .

۱۲) اخلاقنده یاکه درسده مساهله‌ایتکان بالادن اغماض ومسامحه‌ایتماسلر بلکه جنایتلری نسبتنده نصیحت ایتو ، عتاب ایتو ، توبان اورنغه اولتورتو ، آیاق اوستونده توتو ، تنفس زمانلرنده توقیف ایتو ، قایتو زمانلرنڭ تأخیر ایتو ، آتالرینه اعلان ایتو ، اگر بو طریقلر ایله‌ده اصلاحنی قابل بولماسه مکتبدن اخراج ایتوکبی جزالرنی اجرا ایدرلر.

۱۳) بالالرنڭ مکتبکه نرسه آلوب کیلولرینه ومکتبده صاتو ایتولرینه، اوتوش اویون وبوندن باشقه ادبکه مغایر بولغان اویونلر اویناولرینه رخصت‌ایتماسلر (بالالر فقط اویله تنفسی وقتنده آشارلق برشی آلوب کیله بلورلر) .

۱۴) درسنی استفسار ایتکانده وقتنڭ مساعده‌سنچه آز بولسه‌ده هر بالادن صورارغه طرشورلر .

۱۵) هفته‌ده اوقوتاچق درسلرینه بر جدول دروس یاصاب صنفلرغه قویارلر. (وبو جدولده برینگل بر آغیرراق درس‌قویوغه وصوڭ درسلرنی یڭلره‌ك ایتوگه اهمیت بیرورلر).

۱۶) هر بر معلم بالالرنڭ کیلوکیتولرینی اورامده‌مکتبده‌اولان حرکتلرینی ونی کیفیتده بولورغه تیوش ایدکلرینی بیان ایتوب بر نظامنامه ترتیب ایتار.

اسلام عالمندن

„نوۋوی ۋریمه“ گازیته‌سی نیژنیده مسلمانلرنڭ اتفاق مجلسی بولور آلدندن مسلمانلر پانیسلامیزم وسوسیالیزم خلافینه مذاکره ومشاوره قیلشاچقلر دیوب‌قووانمش ایدی. مجلس کیچکاندن‌صوڭره‌بیك خفالاندی . چونکه مجلس اول تلکانچه بولوب چقمادی: مسلمانلر ترقی‌ءملی وسعادت بشریه‌گه خلاف بولاچق بر حکمگه قرار بیرمه‌دیلر . اتحادقه قرار ویرمه‌سه‌لرده اتفاقه قرار ویردیلر.

سوسیالیزمدن کوب مذاکره قیلماسه‌لرده روسیه‌ده مسلمانلرغه مخصوص سیاسی بر پارتیه تأسیس قیلونگ لزومینه قرار ویردیلر. اوزلرینک دینی، ملی فایغولرینی قایغرتدیلر. بو تدبیرلر البته نوؤوی ؤریمه‌نک کیفینه اوخشامایاچق.

ایمدی حاضرده بو گازیته مسلمانلرنك مجلسندن شکایت ایدیبور: «مسلمان وکیللری مجلسلرنده اسلام مکتبلرنده روس تلینی هیچ اوقوتماسقه قرار ویردیلر. حال بوکه روس تلی آنلر اوچون همان لازم اولقندر. چونکه تاتارلر پوچتالیون هم ایزوزچیك بولسه‌لرده روسچه لازم اوله‌چقدر طوقچو-کلرده شوروم بوروم صاتسه‌لرده، روسچه‌سز ممکن توگلدر.

وکیللرینك بو قرارلری مسلمانلرنك عمومی فکرلرینه مخالفدر. چونکه حاضرده کوب ییرده مسلمانلر روس تلینی بیك اخلاص ایله اوقیلر»

بوقدرسی نوؤوی ؤریمیه گازیته سینك مجلسکه افتراسیدر.

اهل اسلام آراسنده استاروی ؤریمیه طائفه‌سی ایسه، اتفاق مجلسینه بونك خلافنچه افترا قیلمقده‌درلر: آنلر: «نیژنی مجلسنده یاکفافکرلی مسلمانلر مکتبلرمزده روسچه اوقو لازم و مجبوری اولسون دییوب قرار ویرمشلر» دییورلر.

حقیقت ایسه، نوؤوی ؤریمیه‌نك افتراسینه‌ده استاروی ؤریمیه طائفه‌سینك تهمتینه‌ده مخالفدر:

مجلسده اسلام مکتبلرنده روسچه هیچ اوقولماسون دییوب قرار ویرلمه‌دی. بلکه «یاش بالالر اوقی طورغان ابتدائی مکتبلرده روسچه اوقوتو لازم بولماسون» دییوب قرار ویرلدی.

ودخی: «رشدی مکتبلرده روسچه اوزی بر فن کبی ایتوب اوقوتولور» دییوب قرار بیرلدی بناءً علیه استاروی ؤریمیه‌نك اعتراضینه‌ده یول یوقدر. استاریلرنك تهمتینه‌ده سبب یوقدر.

حج یولی.

ترکیه سلطانلینك تختکه اوطورغان کونی کونی ۱۹ نچی آؤگوستده حج تیمر یولینك تبوك شهرینه ایرشکان بولگی آچلدی. بو یول شام شریفدن تبوك شهرینه قدر تمام حاضر اولمشدر.

اوشبو کونگه قدر مذکور یول اوچون بوتون دنیا مسلمانلرندن جمعا (۱۰،۸۷۷،۵۳۴) صوم (۲۸) تین آقچه اعانه قیلنمشدر.

(بو صوکغی (۲۸) تیینی قزان مسلمانلرندن بر حاجی ویرگان بولمق کیره‌ك.)

۳ سنه اچنده بو یولدن آلتی یوز مك صوم صاف فائده حاصل اولمشدر. بو حسابدن بو مبارك یول (۳۵) سنه‌لرده اوزینك مصارفینی توله‌ب بتره‌چگی گمان قیلنادر. آق دیگز قرییننده‌غی حیفا شهرندن اوّلده اشله‌نگان (۱۶۱) کیلومترلك یولده اوشبو حج یولینه بر بوتاق بولوب قوشلمشدر. جمعا (۷۷۵) چاقرملق اولان اوشبو یوللرده (۲۳۸۸) دانه طاش کوپر آلتی تیمر کوپر اشله‌نمشدر. بو یوللر سیگز ییرده طاو آستندن تونیل ایله کیچمشدر. حاضرده بو یوللرده (۵۵) دانه لوکوموتیف آرباسی حرکت قیلمقده‌در.

بو یولنك هر چاقرمی یکرمی مك صومغه توشه‌در. بو حسابدن مکهٔ مکرمه‌گه قدر ایکی مك چاقرمی قرق میلیون صومغه توشه‌چکدر.

خارجی خبرلر

هندستان.

هندستانده (۸۰) میلیون قدر اهل اسلام وارلغی وتورلی جمعیت علمیه‌لر تأسیس قیلدقلری آنگلیه‌نی هنددن قوارغه حاضرله‌ندکلری کوب گازیته‌لرده ممنونیت وشادلق ایله یازلدی. بو خبرلردن هندستان مسلمانلری عموما اخلاق حسنه اربابی بولمق کیره‌ك دییوب تعجب اینو چیلرده بولا ایمش.

عمومیتله هندستدننك اهالیسی نیچکدر. اما خانلری نوابلری باشقه طرفلرده‌غی ممالك اسلامیه خانلرندن برده قالشمیلر.

بو جای اچنده (دیر) خانی ایله (روات) خانی بیك قاتی صوغشدیلر، آخرنده روات خانی مغلوب اولوب شهرینی دیر خانینه طابشردی.

نوا خای نوابینه اوزینك اوغلی باغی بولوب چقدی، بر نیچه آیلر هر ایکی طرفدن عسکر ایله صوغش قیلدیلر. بو کونلرده عسکرلری طلرالدیغندن باصلوب طورالر.

قوّتله‌نوب اوزیمه قارشی طورماسونلر دییوب هندستانده‌غی خانلر وراجه‌لر آراسینه عداوت واختلاف اوولغینی انگلیه توره‌لری جه‌چه ایمش دیگان روایتلرده وار.

لکن آنگلیه آندی انصافسزلقنی قنلور میکان؟ . . . . یوقسه کافکازده‌غی مسلمانلر ایله ارمنیلر آراسینده دشمانلقنی آنگلیه طاراتامیکان؟ . . . .

ترکیه.

ترکیه‌نك آفریکه قطعه‌سنده طرابلیس اسملی ولایتینك کون طرفنده (جانات) و (گاوار) اسملی صحرالر باردر. ایپول باشلرنده ترکیه طرابلیس شهرندن بر پولك عسکر ییبه‌روب مذکور صحرالرده‌غی خلقنك حالنی تفتیش قیلدرمش ایدی.

فرانسیه بو واقعه‌گه راضی بولمادی: «آفریکه‌نك تون طرفینی آنگلیه ایله بولشکان زمانده بو صحرالر فرانسیه‌غه بیرلمش ایدی. بناءً علیه ترکیه‌نك بو بیرلرگه کروگه حقی یوقدر) دییوب اعتراض قیلدی.

حاضرده ترکیه بو صحرالرنك طرابلیس ولایتی ییرلرندن بولووینی دعوا قیلادر. فرانسیه ایسه، موافق زمان کیلسه طرابلیس نك اوزینی ده آلاچقدر. چونکه اچندن «آنگلیه ایله مقاسمه زماننده بز آنی ایتالیه‌گه قالدردق» دیمك استیور. بو صحرانك اهالیسی عموما اهل اسلامدرلر. ایسکیدن اوزلرینی سلطان تبعه‌سندن صانیلر. لکن فرانسیه: «یوق، سزده بلمیسز، ترکیه‌ده بلمی. سز مینم تبعه‌مدنسگز»دی. بو یله عدالتسزلکلارگه تحمل قیلمق انصافلی کشیلر اوچون بیك مشکلدر. سیاسیون انصافقه منکر ایمشلر.

مکتبلر ناظرینك کورسه‌تووینه قاراغانده ترکیه‌ده یاؤروپا اصولنچه تعلیم وتدریس

قیلنا طورغان اعدادی وعالی مکتبلر نڭ حسابی (٨٢) در ابتدائی ورشدی مکتبلر (٣٢٠٥) دانه‌درلر. اوشبو مکتبلرگه خزینه‌دن هر سنه‌ده (١٢) ملیون صوم مقدارنده آقچه صرف قیلنمقده‌در.

ملکی وعسکری مکتبلرده هر سنه (١،٩٢٥،٣٢٦) شاگرد اوقومقده‌در.

(اللواء)

ایران

شورای امت گازیته سینڭ یازدیغینه کوره فارسیه حکومتی طرفندن عربستان وکردستان طرفلرینه اهل سنت مذهبنده اولان مسلمانلرنی شیعیلککه آوشدرمق اوچون میسیونیرلر یوللانمقده ایمش. بوڭا ایناںمق مشکلدر. لکن شیعیلرده مذهب تعصبی بیك قوّتلی اولدیغندن بوخبر نڭ براصلی بولووی ده احتمالدر.

ایرانده‌اراده‌مشروطه‌قانونلری‌اعلان‌قیلنمش ایدی. لکن بوقانونلر تزگننی بیوروکراتیه قولندن همان اچقندرمیدر. شول سببدن اهالی راضی بولمادی. فتنه وچووالو، ینه باشلاندی. ینه برنیچه مڭ کشی آنکلیه ایلچی خانه‌سینه قاچدیلر.

وزیرلر ایسکی نظاملرنی قایتاروب دیکتاتورا قاعده‌لری بوینچه خلقنی بیك قاتی قسوب قاریق دیلر. لکن شاه بونی قبول ایتمی نیچك اولسه ده خلقنی راضی قیلونی آرزو قیلا.

هر مملکتنڭ اوزینه کوره پوپیدونوسفی‌ده دورنوۋا سی‌ده اصطولیپینی‌ده طابلا ایکان.

داخلی خبرلر.

یوللر وزیری‌نڭ امری بوینچه برنچی ایکنچی کلاسلی ۋاگون بولمه‌لرینه اوغریلر باصوب کره آلماسونلر اوچون ایشکلرینه چلبرلی الکچلر قویولاچقدر. بو الکچلر بولمه‌ده‌گی کشیگه ایشکنی آچوب طشده‌غی کشینی کورورگه ایرك ویرسه‌لرده، طشده‌غی کشیگه باصوب اچکه کرورگه ایرك ویرمیه چکلردر.

پیتربورغده ایگن ایگو حیوان آسراو وباقچه‌لر تربیه قیلو کبی آول معیشتینه تعلقلی هنرلردن هر برهوسکارغه درس اوقوتمق اوچون عمومی درس‌خانه‌لر آچلاچقدر. حاضرده بودرسخانه‌لرنڭ پروگرامی رسما تصدیق ایدلمشدر.

پیتربورغده ٥ نچی سینتبرده خاتون قز اوچون اختیاری بر دارالفنون آچلمشدر. بوعالی مکتبده تاریخ، ادبیات وحقوق درسلری تدریس قیلناچقدر.

راستوفدون شهرنڭ الوغ بر پودۋوریه‌ده تونه یانغن چغوب اوچ الوغ کشی یانمشدر. (٧) بالا طابلمیدر. یانغانلرمی قاچقانلرمی معلوم توگلدر. بویورتڭ (٢٥٠٠) قدر کشی اقامت قیلمقده ایکان.

دوماده چلین بولغان کشیلردن اوڭ طرفلیلق ایله مشهور (یروگین) (ترقی وحب وطن اتفاقی) اسمنده یاڭغا برسیاسی پارتیه تأسیس قیلو فکری ایله مشغولدر. مقصدی اوڭ طرفده‌راق اولان بارتیه‌لرنڭ هر برینی برگه اویوشدروب صولده‌راق بولغانلرغه قارشی طورمقدر.

بوپارتیه بیك بای پارتیه‌لردن بولووی گمان قیلنادر

گازیته‌لرنڭ خبرینه نظرا وزیرلر مجلسنڭ دوماغه چلین .صایلاو ونظاملرینی اوزگارتو حقنده مشاوره قیلنمقده‌در. صایلاو شهرلرده فقط برقاتلی اولوب آوللرده ایکی قاتلی ایتو فرض قیلنا ایمش.

وزیرلر مجلسنده یللق فائده وداخودلرغه نالوك صالو حقنده نظاملر کیڭاشله‌در. بونالوکاردن خزینه‌گه هرسنه قرق میلیون قدر آقچه جییلووی امید ایدله‌در.

قزان‌ولایتی آوللری‌اوچون (١٥) میلیون پوت آشلق تعیین قیلنمشدر .بونلردن (٤) میلیون پوت چه‌چر اوچون‌صرف‌قیلنمشدر. (١١) میلیون پوت قش بوینچه آشارغه بیرله‌چکدر.

حریت خلق پارتیه‌سی‌ایله ١٧ نچی‌اوکته‌بر اتفاقینڭ رسمیتلر یعنی نظام برجمعیت ایتوب اعتبارقیلنولری قبول ایدلمه مشدر.

همان آلغه بلرامز قایاباروب تورتلورمز ایکان؟

سمبر ولایتنڭ کورسون اویزدنڭ گوریفکه فریسنڭ تیمرپولات آکچورین فابریکه سنڭ اشچی خلقلر پولیسه ایله‌عسکرگه‌قارشی‌طورمشلر. عسکر آراسنڭ برنیچه‌سی جراحتله نمش. بوفابریکه‌ده اشچیلرنڭ یارتیسی مسلمانلردر.

اعلانلر.

قوانین نحویه

عربی العباره منتظم نحو عربی کتابی اصلاح واکمال ایله‌ایکنچی‌مرتبه نشر قیلندی. بهاسی (٢٠) تییندر.

قزانده یولدز کتبخانه‌سنده صاتلور.

Адресъ: Казань,
Редакція ,,Юпдузъ"

دروس شفاهیه

اوشبو کتاب ایله هر بر ترکی معلمدن باشقه‌اوزندن‌اوزی‌ده عربچه سویله‌شورگه اویره‌نمك ممکندر.

چونکه بوکتاب عملی وتدریجی اصول‌اوزره منتظم ترتیب قیلنمشدر. بردرجه عربچه بلمك هر بر مسلمانغه لازمدر. بر آز عربچه بلمیچی ترکی گازیته‌لرنی‌ده کامل آڭلامق ممکن توگلدر. بوکتاب (٧٥) درسلك ایتوب ترتیب قیلنمشدر. هر درسی بر تییندن ٣ جلدینڭ بهاسی (٧٥) تییندر. (٣٠) درسلك برنچی جزئی (٣٠) تییندر.

آدریس:
Казень Редакція „Юлдуздъ"

استفتاح

اوشبو اسمده ترکیچه منتظم صرف عربی کتابی تبدیل ایله بیك کوب اصلاح قیلنوب ایکنچی مرتبه نشر قیلندی. بهاسی (٣٠) تییندر.

قزانده یولدز کتبخانه‌سنده صاتلور.

Адресъ: Казань,
Редакція ,,Юпдузъ"

Лито-Типографія И. Н. Харитонова. Казань, Пассажъ. Редакторъ-издатель Ахмедъ Низамовичъ Максудовъ.